
Ze života ČPdS

Zpráva o činnosti brněnské pobočky České pedagogické společnosti za období 2005–2006

Dosavadní pětičlenný výbor pobočky zvolený na výroční členské schůzi 6. listopadu 2002 pracoval v tomto složení:

- Doc. PhDr. Vladimír Spousta, předseda. Pedagogická fakulta MU, Brno.
- PhDr. Pavel Bastl, místopředseda. Institut dalšího vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, Brno.
- Ing. Eva Dobšíková, členka výboru. Brno.
- PhDr. Tomáš Janík, Ph. D., člen výboru. Centrum pedagogického výzkumu Pedagogické fakulty MU, Brno.
- RNDr. Miroslav Sova, člen výboru. Říčany.

Výbor pobočky jednal o těchto otázkách:

1. Jak získat zájem členů pobočky o semináře a konference pořádané ČPdS.
2. Jaké zásady výběru a koncepce problematiky k diskusím bude výbor respektovat.

Při přípravě akcí se soustředil na aktuální výchovné otázky. Při volbě garantů vybraných témat byla dána přednost těm odborníkům, kteří byli s to své téma formulovat jako problém a podnítit účastníky k diskusi. Přestože brněnská pobočka patří mezi nejpočetnější pobočky ČPdS (organizováno je v ní téměř sto členů), o její akci se zajímali většinou jen členové bydlící v Brně a v jeho blízkém okolí. Předseda pobočky se pravidelně podílel na jednání hlavního výboru ČPdS.

Na akcích pobočky byla diskutována následující problematika:

1. *Nový školský zákon* – 19. 1. 2005. Ing. Eva Dobšíková – 14 účastníků.
2. *Hra jako zrcadlo života aneb Výchovné možnosti her* – 9. 3. 2005. Doc. PhDr. Jiří Němec, Ph. D., vedoucí katedry sociální pedagogiky a proděkan Pedagogické fakulty MU – 15 účastníků.
3. *Učitel a současný žák* – 22. 3. 2005. Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc., katedra psychologie Pedagogické fakulty MU – 12 účastníků.

4. *Determinanty školního výkonu* – 13. 4. 2005. Doc. PhDr. Jiří Dan, CSc., katedra psychologie Pedagogické fakulty MU – 6 účastníků.
5. *Byl zdatnějším vychovatelem Sokrates nebo Protagoras?* – 25. 5. 2005. RNDr. Blažena Švandová, CSc., externistka Pedagogické fakulty MU – 8 účastníků.
6. *Tendence současné kultury a umění* – 18. 1. 2006. PhDr. Radovan Rybář, Ph.D., vedoucí katedry občanské výchovy a filozofie Pedagogické fakulty MU – 7 účastníků.
7. *O humoru, zvláště v umění* – 24. 5. 2006. Doc. PhDr. Jiří Sedlák, CSc., emeritní docent Pedagogické fakulty MU – 8 účastníků.
8. *Supervize jako možnost kolegiální podpory* – 11. 10. 2006. Doc. PhDr. Bohumíra Lazarová, Ph. D. katedra společenských věd Fakulty sportovních studií MU – 15 účastníků.
9. *Z pedagogické humorologie (O humoru ve škole)* – 23. 11. 2006. Doc. PhDr. Jiří Sedlák, CSc., emeritní docent Pedagogické fakulty MU – 16 účastníků.

Akce probíhaly na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity (Brno, Poříčí 7) vždy ve středu v době od 15 do 18 hod.

Na výroční členské schůzi 23. listopadu 2006 byl zvolen **nový výbor pobočky** v tomto složení:

- PhDr. Pavel Bastl, Institut dalšího vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, Brno, Vinařská 6.
- PhDr. Tomáš Čech, Ph. D., katedra sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU, Brno, Poříčí 31.
- PhDr. Radovan Rybář, Ph. D., vedoucí katedry občanské výchovy a filozofie Pedagogické fakulty MU, Brno, Poříčí 31.
- Doc. PhDr. Vladimír Špousta, katedra didaktických technologií Pedagogické fakulty MU, Brno, Poříčí 31.
- PaedDr. Jan Štáva, CSc., katedra pedagogiky Pedagogické fakulty MU, Brno, Poříčí 31.

Pro rok 2007 byla k diskusi navržena následující témata:

- Svoboda a zodpovědnost učitele v současné škole.
- Estetické kvality vyučovacího procesu.
- Středoškolský student a jeho volný čas.
- Umělecká a pedagogická tvořivost.
- Oborové didaktiky v přípravě učitelů odborných předmětů.
- Vizualizace v procesu poznávání a sdělování.
- Umění jako prostředek integrace osobnosti vychovávaného.
- Tvorba pomocných učebních textů.

K diskusi bude jako tradičně vždy pozván odborník (garant), který téma

otevře úvodním slovem. Akce pobočky se budou konat na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity (Brno, Poříčí 7), a to vždy ve středu od 15 hod. Informace o tématech a termínech konání budou postupně zveřejňovány na www.cpdS.cz, členové pobočky dostanou pozvánku e-mailem, případně poštou.

Do hlavního výboru byl za pobočku navržen PaedDr. Jan Štáva, CSc.

Vladimír Spousta

Zpráva o činnosti ostravské pobočky ČPdS za rok 2006

1. Konference Pedagogická evaluace

Ve dnech 21. až 22. 9. 2006 proběhla v Malenovicích mezinárodní konference Pedagogická evaluace. Organizačně tuto konferenci zaštitila členka ČPdS PhDr. Zuzana Sikorová, Ph.D., která byla hlavním garantem. Na přípravě konference se dále podíleli další členové ostravské pobočky, mnozí vystoupili se svými vlastními příspěvky.

Jednotlivé sekce garantovali: Doc. PhDr. Josef Malach, CSc., doc. PhDr. Milena Kurelová, CSc., PhDr. Zuzana Sikorová, Ph.D., a PhDr. Miriam Prokešová, Ph.D. – všichni členové ČPdS.

Příspěvky členů ČPdS na konferenci Pedagogická evaluace

- Doc. PhDr. Josef Malach, CSc., děkan PdF OU, přispěl svým příspěvkem v rámci hlavních referátů s názvem *Nové vývojové tendence a přístupy k pedagogickému hodnocení*;
- Doc. PhDr. Milena Kurelová, CSc., *Od školního kurikula a rámcového vzdělávacího programu ke školnímu vzdělávacímu programu*;
- PaedDr. Radmila Burkovičová *Evaluace studijního plánu jako jedna z podmínek edukace*;
- Prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc., *Ukázka portfolia ke státní závěrečné zkoušce – poster Zvyšování kvality výuky studentů učitelství prostřednictvím kooperativního vyučování*;
- PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D., *Integrita, intenzita a komplexita na poli vztažností hodnot a kvalit zvnitřňujícího pojetí profesní přípravy učitelů v konkrétních podmínkách pedagogických fakult českého vysokého školství*;
- PhDr. Miriam Prokešová, Ph.D., *Školní léta v zrcadle vzpomínek*.

O této konferenci vyšel v Listech Ostravské univerzity článek Miriam Prokešové.

2. Výroční schůze ostravské pobočky ČPdS 23. 11. 2006

Úvodní slovo pronesla Miriam Prokešová. Nastínila program setkání a vyslovila náměty činnosti ČPdS do nejbližší budoucnosti.

Následně převzal slovo doc. Franiok, jenž shrnul dosavadní činnost ČPdS a upozornil na možnost publikovat v časopise *Pedagogická orientace*; zároveň však zdůraznil skutečnost, že dochází ke zpřísnění recenzního řízení. Co se týká činnosti ČPdS, dá se shrnout do několika bodů – vyvíjí svou aktivitu jednak prostřednictvím svých regionálních poboček, jednak pořádá konference a jednou za dva roky se koná celostátní sjezd. Doc. Franiok též připomněl konání pedagogické konference (březen 2007).

Posléze se ujal slova doc. Krejčí. Zmínil několik zajímavostí ze života pedagogiky v České republice: Asociace pedagogického výzkumu napočítala v naší zemi přes 300 000 učitelů, nový školský zákon vznikl neuvěřitelných devět let. Dotkl se i problémů v oblasti pedagogické teorie i praxe, se kterými se musí potýkat nejen ČPdS.

Zúčastnění členové dále diskutovali o možnostech a typech vlastní činnosti – pořádání kulatých stolů, pozvání hostů na dané téma (např. doc. Jiří Fiala ze Západočeské univerzity v Plzni) atp. Hlavním tématem bylo zkvalitnění a zviditelnění práce v oblasti pedagogiky (neexistuje ucelená koncepce, kterou například psychologové v ČR mají).

Hostem setkání byl ostravský spisovatel Oldřich Šuleř. Ve svém vystoupení vzpomínal na svá studentská léta, především na oba profesory češtiny z valašskomeziříčského gymnázia, kteří ovlivnili i jeho pozdější spisovatelskou dráhu. Vyslovil svůj oblíbený citát z povídek Eduarda Valenty: „Není důležité nemít strach, ale podstatné je překonat jej.“

Posléze rekapituloval své působení v Českém rozhlase Ostrava v šedesátých letech i svou redaktorskou činnost v měsíčníku *Červený květ*. Po roce 1968 mohl vykonávat několik let jen dělnické profese, ale i z industriálního prostředí dokázal čerpat inspiraci pro svou literární tvorbu. Setkal se zde s mnoha zajímavými lidmi, kteří mu s důvěrou svěřovali své spleité osudy. Vloni mu vyšla v nakladatelství Repronis nová kniha pod názvem „Laskavé podobizny“. Jedná se o beletristicky pojatou encyklopedii třiašedesáti (dnes již převážně polozapomenutých) autorů Severní Moravy a Slezska, obohacenou vzpomínkami, fejetony, vyprávěními a samozřejmě vždy ukázkou jejich díla (básně, povídky, románů). Publikace získala cenu E. E. Kische za rok 2005. K vydání je připraveno pokračování „Laskavé medailony“ a v nakladatelství Mladá Fronta v Praze publikace s názvem „Třináctá komnata“. Na závěr svého příspěvku vymezil Oldřich Šuleř čtyři zásady dobrého spisovatele:

1. mít co sdělit;

2. mít široké znalosti a zkušenosti;
3. být sečtělý;
4. mít fantazii.

Můžeme konstatovat, že v jistém smyslu platí tyto zásady stejně pro autora umělecké, jako i odborné literatury.

Miriam Prokešová

Zpráva o činnosti pobočky ČPdS v Českých Budějovicích (2005–2006)

Členové pobočky se podíleli na organizaci konference s mezinárodní účastí *Příprava učitelů a aktuální problémy v základním vzdělávání*, konané v Českých Budějovicích ve dnech 15. a 16. září 2005 (L. Prokešová, P. Havelka, V. Souček, M. Procházka, D. Bína, R. Cvach, E. Suchánková).

V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se uskutečnily přednášky:

- Kurikulární reforma a školní vzdělávací program (Mgr. Radek Cvach);
- Problémové a projektové metody na ZŠ (PhDr. Petr Havelka, Ph. D.).

Ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání (NIDV):

- Didaktika (PhDr. Petr Havelka, Ph. D.);
- Sociální pedagogika a drogová prevence (Mgr. Miroslav Procházka).

Členové pobočky se podíleli na rozvojevém projektu *Zkvalitnění pedagogicko-psychologické přípravy budoucích učitelů*, podporovaném Evropským sociálním fondem – projekt **PEDPSY**:

- v organizačním týmu – doc. PhDr. Ludmila Prokešová, Csc., PhDr. Petr Havelka, Ph. D.;
- jako lektori – doc. PhDr. Ludmila Prokešová, Csc., Mgr. Radek Cvach, PhDr. Václav Souček, Ph. D., PaedDr. Eliška Suchánková, Ph. D.

Petr Havelka

Zpráva o činnosti královéhradecké pobočky ČPdS za období 2005–2006

Počet členů královéhradecké pobočky ČPdS je sedmnáct osob. Nedaří se nám rozšířit počet členů, ale pokusíme se získat členy z řad nových pracovníků na PdF, ale i v jiných organizacích.

Naše aktivity se odvíjejí jednak od tradičních akcí našich pracovišť (SOCIALIE, konference k otázkám didaktiky) a jednak od záměrů, které jsme formulovali na minulou výroční schůzi (např. podporovat doktorandy v jejich odborném úsilí). Zahájili jsme proto cyklus odborných seminářů, na kterých vystupují se svými výsledky dosavadní práce. Další významnou oblastí, kde vyvíjejí činnost členové naší pobočky ČPdS, je Kabinet etického vzdělávání a prevence na katedře pedagogiky a psychologie. Organizujeme společné akce, v nichž reagujeme na aktuální témata a problémy.

Nedaří se nám bohužel na všech akcích sejít ve větším počtu.

Přehled realizovaných akcí

a) Konference (vždy ve spolupráci s katedrami)

Duben 2005 – Příprava učitelů primárního vzdělávání (ÚPPE);

Září 2005 – Klíčové kompetence a cesty k jejich utváření (KPP);

Březen 2006 – Kompetence učitelů na pozadí současné kurikulární reformy (KPP);

Prosinec 2006 – SOCIALIA 2006 (KSocP, KSPS, KSPSP);

b) Přednášky

Říjen 2005 – Environmentální výchova v rámci volného času a práce s dobrovolníky v rámci EU (KSocP);

Březen 2006 – Možnosti pracovního uplatnění (KSocP);

Březen 2006 – Symbols for communication and literacy (ÚPPE);

Duben 2006 – Senioři a specifika jejich života (KSocP);

c) Odborné semináře

Leden 2005 – Příprava učitelek mateřských škol (ÚPPE);

Leden 2005 – Výchova pro rodinný život tvořivými metodami (ÚPPE);

Červen 2005 – Rámcový vzdělávací program a proměny doby (KPP);

Červen 2006 – Kurz základů systemického přístupu a rodinných systemických konstelací (ÚPPE);

Říjen 2006 – Setkání fakultních učitelů k pedagogické praxi (ÚPPE);

Listopad 2006 – Sociální opora u vybraných etnik (KPP a KEV);

Z uvedených aktivit je zřejmé, že se členové pobočky snaží aktuální problémy dále rozpracovávat a věnovat také pozornost jejich aplikační úrovni.

Plány na rok 2007

Činnosti směřované do budoucích dvou let mají tentokrát tři roviny – personální, odborně-tvořivě-prezentační a rekreační.

1. Uspořádání konferencí:

- Hodnocení v profesi učitele – psychodidaktické a etické souvislosti (ve spolupráci KPP a KEV)

Termín: 12. 4. 2007

- O výchově a volném čase (KSocP)
Termín: květen 2007
 - Konference k 10. výročí založení ÚPPE – Proměny vzdělávání
Termín: 26. 4. 2007
2. Pravidelné pořádání (ve spolupráci s katedrami) odborných seminářů a přednášek o výsledcích vědecké a odborné činnosti členů kateder s pedagogicko-psychologickým a sociálním zaměřením i s hosty z jiných pracovišť.
 - Práce s myslí (ÚPPE)
Termín: 30. 4. 2007
 3. Zorganizování pracovního setkání vedoucích kateder pedagogiky a psychologie a jejich zástupců s názvem Koncepty učitelského vzdělávání: polemiky a dosavadní zkušenosti (KPP).
Termín: 13. 4. 2007
 4. Nově se pokusíme organizovat neformální setkání členů i kolegů z kateder sportovního charakteru. Touto cestou chceme v jiném prostředí čerpat síly, lépe se poznat, snadněji řešit problémy, sprádat plány a vize naší pobočky i jednotlivých pracovišť.
 5. Budeme organizovat exkurze do speciálních zařízení, abychom poznali pedagogickou realitu a její problémy.
 6. Nábor pro získání nových členů zaměříme na další katedry, např. katedru speciální pedagogiky, pedagogy z pedagogické praxe a budeme hledat mezi bývalými studenty naší fakulty.

Výbor pro období 2007–2009:

PhDr. Jana Doležalová, Ph. D.,

Mgr. Jana Petříková, Ph. D.,

PaedDr. Monika Žumárová, Ph. D.

Jana Doležalová

Zpráva o činnosti pobočky Olomouc za období od ledna 2005 do ledna 2007

1. Schůze členů pobočky

Schůzová činnost pobočky byla po celé období vázána jednak na termíny zasedání katedry pedagogiky s celoškolskou působností a jednak na veřejné akce, které pobočka pořádala ve spolupráci s pedagogickými pracovišti nebo občanskými sdruženími. Souvislost schůzové činnosti se zasedáním katedry zabezpečuje na jedné straně pevný čas pro konání schůzí u většiny členů,

ale u ostatních členů pobočky není vždy možné dojít k pracovnímu souladu s termíny schůzí pobočky. Nadále považujeme za výhodu prezentaci ČPdS mezi studenty UP.

V následujícím období výbor pobočky zvažuje další možné formy setkávání členů pobočky, kteří nejsou akademickými pracovníky Univerzity Palackého v Olomouci. Zároveň využije nových možností elektronické pošty u většiny členů pobočky k lepšímu přenosu informací o dění v ČPdS a její olomoucké pobočce.

2. Změny v členské základně

Členství ve sledovaném období ukončila prof. RNDr. Danuše Nezvalová, CSc., na vlastní žádost; PhDr. Jindřich Pleva – zemřel 2005.

Novým členem se ve sledovaném období stala Mgr. Lucie Smékalová.

Nyní má pobočka ČPdS v Olomouci 28 členů.

3. Volby nového výboru pobočky, zástupce pobočky v hlavním výboru a člena redakční rady

Hlasování se uskutečnilo korespondenční formou. Volební komise dne 20. 12. 2006 předložila výboru pobočky výsledky hlasování v tomto znění:

Členy výboru pobočky ČPdS v Olomouci se stali:

Předseda:	PhDr. Antonín Bůžek, Ph.D.,
Členové:	Doc. PhDr. Helena Grecmanová, Ph.D.,
	Doc. Otto Obst, CSc.,
	PhDr. Danuška Tomanová, CSc.,
	PhDr. Vladimíra Loukotová, Ph.D.,

Člen redakční rady PO: PhDr. Danuška Tomanová, CSc.

Členem hlavního výboru ČPdS je podle stanov ČPdS z titulu své funkce předseda pobočky **PhDr. Antonín Bůžek, Ph.D.**

Pokud se změní Stanovy společnosti o počtu členů hlavního výboru nebo bude-li z důvodu sudého počtu členů hlavního výboru volen tzv. náhradník, volbami v olomoucké pobočce společnosti pak byla navržena jako další členka **PhDr. Danuška Tomanová, CSc.**

4. Akce pobočky ČPdS v Olomouci

Ve sledovaném období uskutečnila olomoucká pobočka ČPdS, popř. se spolupodílela na těchto akcích:

- *Výzkum pro Evropskou observatoř školního násilí (EOŠN)* Univerzity v Bordeaux, zajišťovanou univerzitní laboratoří LARSEF (Laboratoř pro sociální výzkum v oboru pedagogiky a vzdělávání). Na osmi základních školách v Olomouci a okolí zabezpečoval výzkum sociálního klimatu

v pobočce PhDr. Antonín Bůžek, Ph. D., a na realizaci výzkumu se odborně podílela paní Magdalena Kohout Diaz z EOŠN v Bordeaux.¹

- *Aktuální požadavky základních škol na oborovou skladbu učitelské přípravy* – konference konaná ve spolupráci s katedrou pedagogiky PdF UP Olomouc jako výstup stejnojmenného vnitřního grantu.
- *Symposium J. Korczak a A. S. Makarenko – osobnosti sociální pedagogiky*, konané na počest doc. PhDr. Libora Pechy, CSc. (17. 1. 2007).

5. Publikační činnost členů pobočky

Publikační činnost členů pobočky je z větší části evidována v systému OBD, který je dostupný na webových stránkách Univerzity Palackého v Olomouci. Jsou zde však uváděny pouze tituly, které mají znaky stanovené pro mezinárodní evidenci textů.

6. Plánované akce pobočky

- *konference Prevence násilí a šikany ve škole*, ve spolupráci s občanským sdružením Společenství proti šikaně a katedrou pedagogiky PdF UP (podzim 2007);
- *setkání členů pobočky, doktorandů a dalších zájemců z řad studentů a učitelů s významnou osobností pedagogiky*.

7. K vizím dalšího směřování ČPdS v budoucím období

Pobočka Olomouc navrhuje:

- Uspořádat anketu k očekáváním členů ČPdS, která by mohla nastínit spektrum potřeb a představ všech ve společnosti sdružených členů.
- Pregnantněji se jako pedagogická společnost definovat. Otázka zní – do jaké míry naše pedagogická společnost reflektuje teorii a praxi edukačních věd, zda se má věnovat pouze některým nahodile přicházejícím tématům či se zaměřit na nejfrekventovanější problémy edukační reality a vzdělávací politiky, nejen reflektovat, ale také hledat nástroje tuto skutečnost ovlivňovat. K těmto nástrojům jistě patří zkvalitňující se periodikum Pedagogická orientace, ale vědecká pedagogická společnost by podle našeho mínění měla hledat i jiné možnosti vlivu na edukaci v různých úrovních, prostředích a institucích pedagogické reality.

Antonín Bůžek

¹Rozhovor dr. A. Bůžka s paní Magladenu Kohout Diaz byl publikován v Pedagogické orientaci č. 1/2006 (pozn. redakce).

Zprávy

K aktuálním otázkám současného univerzitního vzdělávání

V květnu 2006 se konala na Ruské státní pedagogické univerzitě A. I. Gercena v Sankt Petěrburgu IX. Russian-American Scientific and Practical Conference on Modern Concepts of University Education. Konferenci již tradičně spolupořádala The University of Northern Iowa společně s American Councils for International Education. Konferenci se zúčastnilo celkem 252 účastníků a odeznělo 230 příspěvků. Kromě ruských a amerických odborníků přijeli také hosté z Běloruska, České republiky (autorka příspěvku), Číny a Lotyšska. Převahu měli ruští a američtí řečníci. Jednacím jazyky byla ruština a angličtina.

Vzhledem k velkému množství účastníků bylo pracovní jednání členěno do osmnácti sekcí. Pro přehled uvádím názvy jednotlivých pracovních sekcí:

1. Problematika kvality univerzitního vzdělávání.
2. Obecné a dílčí problémy pedagogiky a psychologie.
3. Aktuální otázky výuky v oblasti exaktních a přírodních věd.
4. Obecné a dílčí otázky využití informačních technologií.
5. Současné směry ve výuce cizích jazyků.
6. Současné tendence ve výuce filologických disciplín.
7. Současné problémy lingvistiky v kontextu výuky cizích jazyků.
8. Profesionálně orientovaná výuka jazyků.
9. Příprava vysokoškolských učitelů pro výuku cizích jazyků.
10. Příprava specialistů v oblasti výuky cizích jazyků u malých dětí.
11. Tradice a inovace v praxi výuky ruského jazyka jako cizího.
12. Intenzivní technologie výuky cizích jazyků u dospělých.
13. Aktuální otázky teorie a praxe překladu.
14. Rozvoj univerzitního vzdělávání v oblasti kulturologických věd.
15. Rozvoj univerzitního vzdělání v oblasti umění.
16. Hudba a současné vzdělávání.
17. Tělesná výchova a fyzická kultura v univerzitním vzdělávání.
18. Současné problémy výuky historie, sociologie, ekonomie a práva.

První den jednání byl věnován slavnostnímu zahájení konference za účasti významných hostů: rektora univerzity A. I. Gercena profesora G. A. Bardovského, generální konzulky USA v Sankt Petěrburgu Mary A. Kruger a prorektora pro mezinárodní vztahy The University of Northern Iowa T. O'Connora. Týž den následovalo plenární zasedání, na němž s velmi podnětným příspěvkem *Od teorie komunikace a hermeneutiky k humanitním technologiím* vystoupil S. A. Gončarov. Pamela Trotman Reid z Roosevelt University z Chicaga se ve svém příspěvku podrobně věnovala problematice analýzy feministických teorií se zaměřením na zkušenosti afroameričanek a indiánek. Stephen J. Gaies obrátil pozornost posluchačů na otázku rozvoje gramotnosti a současných výzkumů v této oblasti. Na závěr plenárního zasedání vystoupil S. B. Smirnov k zajímavému tématu *Role Moskvy a St. Petěrburgu jako kulturně-historických center v rozvoji a utváření ruského univerzitního vzdělávání*.

Druhý den jednání byl věnován práci v sekcích. Autorka se zúčastnila jednání v první sekci Problematika kvality univerzitního vzdělávání a vystoupila s příspěvkem *Inovace ve vzdělávání budoucích učitelů*. Ve svém příspěvku prezentovala poznatky a zkušenosti z inovativního projektu realizovaného na katedře pedagogiky pro studenty učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů. V této sekci zazněla řada zajímavých a podnětných příspěvků. Témata referátů byla různorodá a s jistým zjednodušením lze říci, že se týkala následujících oblastí:

- Problematika hodnocení kvality univerzitního vzdělávání.
- Inovace v současném univerzitním vzdělávání.
- Metodologie univerzitního vzdělávání.
- Rozvoj profesních kompetencí.
- Problematika hodnocení v současné ruské škole.
- Problematika gender v systému univerzitního vzdělávání.

Odborná úroveň přednesených příspěvků byla velmi dobrá. Vedoucí sekce Natálie Čičerina, která je děkankou Pomorské státní univerzity M. V. Lomonosova v Archangelsku, vytvořila velmi přívětivou atmosféru pro živou a otevřenou diskusi k jednotlivým vystoupením. Vzhledem k tomu, že jednání všech sekcí probíhala paralelně ve stejném čase, nebylo možné absolvovat další jednání.

Poslední den konference se konalo závěrečné plenární zasedání a slavnostní zakončení. V závěrečných vystoupeních jak ruští, tak američtí odborníci představili výsledky mnohaleté spolupráce obou univerzitních pracovišť v různých oblastech. Velký ohlas vzbudilo společné vystoupení Roberta Clementeho a Světlany Surovceové, kteří prezentovali výsledky společného výzkumu mezi americkými a ruskými vysokoškoláky k problematice hodno-

tové orientace, konkrétně se věnovali otázce, v čem je odlišné přijetí světa u obou skupin studentů.

Zajímavou hodnotící analýzu s kvalitní multimediální prezentací nabídl D. Bartak (USA). Z této prezentace bylo zřejmé, že spolupráce obou univerzit v přípravě odborníků v oblasti chemie je velmi plodná. Řada ruských studentů měla a má možnost dlouhodobě studovat v USA jak v denním, tak doktorském studiu a stali se z nich úspěšní vědci.

Samotný závěr patřil vystoupení významného ruského vědce v oblasti medailérství A. D. Baklanova s tématem Medailérské umění v Rusku.

Konferenci je možné hodnotit po organizační stránce za velmi dobře zvládnutou. Po obsahové stránce jako velmi přínosnou a z hlediska možnosti navázání odborných kontaktů za velmi úspěšnou.

Nataša Mazáčová

Mezinárodní konference ICPE v Japonsku

Mezinárodní konference o fyzikálním vzdělávání – ICPE 2006 „K rozvoji fyziky pro všechny“ – se konala v srpnu 2006 v rozsáhlém areálu Národního olympijského centra pro mládež v Tokiu v Japonsku.

Hlavním organizátorem konference byla Společnost pro vzdělávání ve fyzice Japonska, dalšími spoluorganizátory pak byly Mezinárodní unie pro čistou a aplikovanou fyziku (IUPAP), Fyzikální společnost Japonska, Japonská společnost pro aplikovanou fyziku, Asociace pro fyzikální vzdělávání Japonska, Britská rada, Univerzita Tokio.

Konference se zabývala zejména zásadními současnými problémy didaktiky fyziky. Program konference zahrnul: 8 plenárních přednášek, 1 speciální přednášku, 3 workshopy, 107 ústních příspěvků, 159 posterů, 2 bloky demonstrací, exkurzi po pamětihodnostech Tokia.

Na konferenci bylo pod jednotlivými příspěvky zapsáno zhruba 540 autorů, celkem na konferenci bylo přítomno zhruba 300 účastníků z 28 zemí: Argentina, Austrálie, Bangladéš, Belgie, Brazílie, Česká republika, Čína, Filipíny, Finsko, Indie, Irán, Itálie, Japonsko, Jihoafrická republika, Keňa, Kolumbie, Korea, Malajsie, Mexiko, Mongolsko, Německo, Pákistán, Srí Lanka, Španělsko, Thajsko, Turecko, USA, Velká Británie. V organizačním týmu byly zhruba dvě desítky univerzitních studentů z Tokia (jednotně oblečení v oranžových tričkách), kteří výrazně využívali šance „být při tom“.

Hlavní teze v plenárních přednáškách

- Edward F. Redish, USA, *Nové směry výzkumu ve vysokoškolském fyzikálním vzdělání*: Je důležité přemýšlet o tom, co opravdu chceme dokázat ve svém vyučování; je podstatné porozumět, „kde“ naši studenti jsou a co mohou zvládnout, co mohou dělat a co studenti opravdu dělají, co je nejpodstatnější pro jejich učení; to, na co se ptáme našich studentů, je někdy značně těžší než to (odpověď), za co je pak hodnotíme.
- Xingkai Luo, Čína, *Podpora základního výzkumu učitelů ve výuce přírodních věd podle nových národních osnov v Číně*: Probíhá 8. reforma předmětových vzdělávacích osnov v Číně pro nové tisíciletí; jak jsou připraveni učitelé pro tuto zcela nově pojatou výuku – jejich vzdělání, didaktický základ; jsou realizovány workshopy učitelů přírodovědných předmětů pro přípravu na výuku s dotazy, argumentováním, odpověďmi, analýzou, vyšetřováním podmínek a okolností; je nutná systematická praxe učitelů pro dlouhodobou efektivitu a podporu užívání dané metody.¹
- Hiroshi Kawakatsu, Japonsko, *Klíčové body fyzikálního vzdělání pro každého*: Student by měl cítit, že fyzice může porozumět; „dělání“ fyziky není jen numerické řešení úloh a problémů, ale také provádění různých odborných aktivit; cesta je v diskusi mezi studenty nad vhodným problémem, která je případně doprovázena dobře připravenou demonstrací.
- Diane J. Grayson, Jihoafrická republika, *Profesionální rozvoj učitelů fyziky v rozvojových zemích*: V mnohých rozvojových zemích jsou školy bez vody, elektřiny, resp. bez laboratoří, jakýchkoliv učebnic atd.; příprava učitelů (je jich zoufalý nedostatek) je mnohdy na nižší úrovni, než jaký je obvyklý standard průměrné evropské střední školy; výuka na středoškolské úrovni se opírá o rozhovory učitele se studenty; vytvářejí a realizují se jednoroční kurzy pro učitele, workshopy; inspirace v Japonsku – učitelé pozorují vzájemně svoje lekce, hodnotí je, písemně vyplňují zpětnovazební formuláře, diskutují o své práci; vytvářejí se studijní centra.
- Elizabeth Swinbank, Velká Británie, *Vývoj osnov fyziky ve Velké Británii: souvislost fyziky pro všechny?* Výzkum výuky fyziky – věkové kategorie 5–14, 14–16, 16–18; projekt SHAP pro věkovou kategorii 16 až 18 navrhovaný tematický obsah: sport, kosmické technologie, hudba, archeologie, potravinářský průmysl, příboj-odliv, železniční doprava, telekomunikace, fyzika částic, stavební design, astronomie, tedy témata, která středoškolské studenty zajímají, se kterými se setkávají, která je

¹Čína vyhlásila jako jeden z hlavních celostátních programů pro 21. století – „Století vzdělání“.

obklopují – a studenti jim chtějí porozumět; jádro přírodních věd pro všechny ve 21. století vyžaduje pochopit základní ideje přírodních věd a jejich vysvětlení; další přírodní vědy pro vědce, inženýry, lékařskou praxi, pro aplikace; od září 2006 bude prováděn výzkum výuky fyziky v anglickém vzdělávacím systému pro věkovou kategorii 14–16; po 16. roku věku studenta následuje studium vybraných 3–5 předmětů, pak zkouška: AS level – v 17, A level – v 18, která je kvalifikací pro vstup na univerzitu.

- Vivien Talisayon, Filipíny, *Programy fyzikálního učitelského vzdělávání: perspektivy, globální zájmy a místní iniciativy*: Analýza programů fyzikální přípravy učitelů na Univerzitě v Sao Paulo (Brazílie), na Univerzitě v Neapoli (Itálie), na Niigata Univerzitě (Japonsko), na Institutu vzdělání ve Stockholmu (Švédsko), na Filipínské univerzitě; výzkumné problémy: zapsaní studenti pro fyzikální vzdělávání, velikost fakult, charakteristiky studia, institucionální filozofie, cíle fyzikálního vzdělávání, poslání institucí a program fyzikálních kurzů, současné zájmy univerzit a místní iniciativy, odlišnosti v programech kurzů.
- Priscilla W. Laws, USA, *Rozvoj pojmového porozumění fyzice*: Informace o pojetí práce týmu „Aktivity základů fyziky“ – (člen týmu také E. F. Redish), studovaná témata: rozvoj osnov, přístroje, počítačové vybavení, výzkum vzdělávání ve fyzice, rozšiřování aktivit; rozvojový cyklus: zpřesnění osnov – ověření ve třídě – vzdělávací výzkum – zpřesnění osnov; pozornost věnována rozvoji zkoušecích technologií.
- J. Ogborn, Velká Británie, *Fyzikální vzdělávání pro budoucnost*: Je nutný odpovídající odraz rozvoje fyziky ve fyzikálním vzdělávání; zásadní je příprava k vysokoškolskému studiu fyziky.

Speciální přednáška prof. Akira Tonomury, Hitachi, Ltd., Japonsko, světově uznávaného experta zejména v oblasti elektronové mikroskopie, *Elektronové vlny odhalují mikrosvět*, byla navštívena nejen účastníky konference, ale i řadou dalších odborníků a studentů: elektronový mikroskop a jeho užití; možnosti elektronové holografie.

Autor zprávy na konferenci prezentoval příspěvek *Vrstvené řešení fyzikálních úloh*: zobecnění dlouholetých zkušeností z postupu řešení fyzikálních úloh českými, ale i zahraničními týmy v mezinárodní fyzikální soutěži Turnaj mladých fyziků, řešení úloh probíhá v jistém smyslu vrstveně; jednotlivé vrstvy řešení úlohy jsou kvalitativně výrazně oddělené, mají však společný základ: výsledné řešení úlohy, které je postupně zpřesňováno (Kluiber, 2006).

Velmi zajímavý příspěvek měl E. L. Jossem, USA, *Užití minulosti: retrospektiva dvaceti let fyzikálního vzdělávání*: Základní otázky – co a jak učit – jsou stále aktuální.

Prezident konference ICPE 2006 T. Hyodo, Japonsko, *Fyzika pro všechny a kritické myšlení*: Diskuse pojmu vzdělávání a škola – její hlavní úkoly, předpokládá jednotné vzdělání ve fyzice pro všechny – bez separace „specialistů“; přírodovědný základ je důležitý pro všeobecné vzdělání a nezbytný pro přírodovědce a inženýry; dobré základní vzdělání prostřednictvím porozumění celkového obsahu učiva a zejména fyzikálních zákonů – aplikováním na současné problémy; akademické systemizaci by se mělo vyhnout; opřít se o každodenní jevy; kritické myšlení studentů je v centru jejich vzdělávání a výcviku.

Vystoupení A. Ranjany, Indie, *Modernizace učebních osnov fyziky pro kurz vztahující se k biomedicínckým přístrojům* se zaměřilo na: důležité interdisciplinární pole spojující fyziku a biologii; dílčí kurzy podle zájmu studentů – probíhají vždy na několika specializovaných pracovištích.

Přednáška M. Pietrocoly, Brazílie, *Porozumění světu prostřednictvím fyzikálních znalostí: výběr obsahu učiva fyziky pro střední školu* byla myšlenkově velmi bohatá. Cíle fyzikálních znalostí na střední škole jsou: motivace (proč jsou věci takové, jak je pozorujeme), aktivity (navrhnout využití fyzikálního pojmu a eventuálně jeho znázornění v určité situaci, věci, jevu), výzva (porozumět každodenním věcem); problémy: jak fyzikální znalosti mohou pomoci studentům porozumět světu, který je obklopuje, jak fyzikální znalosti mohou být užity v běžných každodenních aktivitách, jak fyzikální znalosti mohou napomoci k hlubšímu porozumění věcí, které jsou našimi smysly nepostřizitelné; dobrá otázka motivuje přirozenou zvědavost studentů, fyzikální model je prezentován jako odpověď na otázku, aktivity upravují studentovy dovednosti.

V obsáhlém příspěvku *Jak mnoho korejských přírodovědně zaměřených studentů nalézá stejné problémy jako v optice našel Kepler?* Youngmin Kim, O-Gun Jo a Yeonghwa Kim bilancovali srovnání Keplerova postupu a pojetí práce studentů v oblasti vidění, založené na relevantních znalostech optiky.

Precizně připravený poster M. A. Basira, Irán, *Fyzika ve fotografii jako integrovaný fyzikální kurz* zaujal svým konkrétním pojetím: Prostřednictvím malých projektů studenti dospívají k porozumění fyzikálních témat – optika, teplo, kinematika, elektromagnetická vlna, oko, barva atd.; skupinová diskuse nad vytvořenými fotografiemi.

Ve svém příspěvku M. C. Alarcon, UNESCO, *UNESCO dělá fyziku přístupnou všem* v přehledové formě charakterizovala akce, kterými UNESCO zejména akcentovalo význam fyziky ve vzdělávání na konci minulého tisíciletí, resp. v návaznosti na úkoly UNESCO pro 21. století vyzdvihla záměry

pro přípravu učitelů (např. v arabských zemích schází 450 000 učitelů), požadavky na studenty – aktivity ve třídách, práce ve skupinách, podrobné diskuse, prezentace, rozhovory po pozorování, výměna názorů s učitelem – otázka, odpověď, správný závěr, syntéza.

Jednoznačně se prolínaly i vybrané poznatky vědeckého výzkumu fyziky s poznatky výzkumu ve vzdělávání ve fyzice, v didaktice fyziky. Bylo to zvláště patrné u japonských, resp. u příspěvků zejména z asijských zemí.

Společným jmenovatelem mnoha příspěvků věnovaných reformám výuky fyziky na střední škole, které velmi výrazně probíhají zejména v asijských zemích, byl akcent na skutečnost, že studenti budou mít větší zájem o fyziku, budou-li řešit problémy „ze světa kolem sebe“, z toho, co je obklopuje. Samozřejmě je důraz kladen na projektovou práci studentů, tolik úspěšně rozvíjenou zejména v USA.

V závěru konference byla prof. J. Ogbornovi udělena medaile ICPE za jeho přínos ke světovému rozvoji teoretické a experimentální didaktiky fyziky, k výchově desítek nových didaktiků z celého světa.

Součástí konference, jak bylo výše v přehledu programu uvedeno, byly dále: dvouhodinový blok kvalitních demonstrací – velmi efektivní prezentace vybraných fyzikálních pokusů s jednoduchými, ale i velmi kvalitními experimentálními zařízeními, a závěrečná přírodovědecká humorně laděná přehlídka pokusů pro mladé přírodovědce – odpovídající v ČR tzv. Fyzikálnímu cirkusu (Kočvara a Slavík, 1992).

Konference přinesla každému z jejích účastníků mnoho nových inspirací. Došlo k výměně studijních materiálů, v rámci diskuse ve workshopech byly řešeny následující problémy: Učební osnovy fyziky, Příprava učitelů fyziky, Učební látka fyziky, Vyučovací proces, Popularizace fyziky.

Následující konference ICPE se bude konat v Maroku.

Literatura

- KLUIBER, Z. The Solution of Layered Problems at the Physical Competitions. In *International Conference on Physics Education 2006 – Toward Development of Physics for All*. Tokio: IPCE, 2006.
- KOČVARA, J., SLAVÍK, M. *Pokusy profesora Amaveta*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 1992.

Zdeněk Kluíber

21. světový kongres o čtení Building Literacy Bridges

Zcela ojedinělou příležitostí zúčastnit se akce světového odborného významu měli všichni zájemci o problematiku čtení, čtenářství, gramotnosti,

knihovnictví, kritického myšlení a jazykového vzdělávání. Maďarská univerzita v Budapešti totiž v srpnu 2006 hostila 21. světový kongres o čtení nazvaný *Building Literacy Bridges*. Kongres organizovala Maďarská čtenářská asociace (HunRA) pod záštitou Mezinárodní čtenářské organizace (IRA) a jeho hlavní myšlenkou byla potřeba dnešního světa rozvíjet dovednosti dětí pro pochopení jiných kultur, národů a ras, schopnost naslouchat názorům druhých a akceptovat jejich rozhodnutí. Prostředkem k těmto všem cílům je rozvoj gramotnosti, zejména pak rozvoj schopnosti kritického čtení a hodnocení získaných informací.

Kongresu se zúčastnili jak nejuznávanější světoví odborníci na problematiku čtení, tak i učitelé z řady univerzit. Podstatnou část účastníků tvořili i učitelé z praxe, kteří si chtěli rozšířit své obzory a zdokonalit své učitelské dovednosti. Během tří dnů měli účastníci možnost absolvovat jedenáct bloků, ve kterých je přizvaných 416 odborníků z celého světa seznamovalo v téměř 200 příspěvcích s výsledky svých výzkumů a výzkumných šetření, s novými přístupy k problematice čtení, se svými zkušenostmi z výuky atd. Jednácím jazykem kongresu byla angličtina. V ní také uvádíme názvy sekcí, ve kterých jednání probíhala:

- Responding to Diversity (minorities, multilingual and multicultural populations, migration);
- Literacy in Multiple Languages;
- Literacy Learning across Languages;
- Children's Literature and Libraries;
- Reform Movements (accountability, large-scale assessment, school improvement, PISA/PIRLS);
- UNESCO and the literacy decade;
- Teaching Reading (methods of instruction, pre-school, elementary, secondary levels, family literacy, technology);
- Critical Literacy;
- Critical Thinking in Reading and Writing;
- Research;
- Professional Development and Literacy;
- Issues in Beginning Literacy;
- Literacy and Technology;
- Teaching Reading;
- Teaching Beginning Reading;
- Teaching Reading and Writing to Older Students;
- Issues in Comprehension;
- Reading Disabilities;
- Learning Across Languages and Culture;

- Teaching Reading Comprehension;
- Motivating Reading;
- Teaching with Adolescent Literature;
- Beginning Reading Instruction;
- Issues in Literacy Development;
- Innovations in Literacy Instruction;
- Classroom Assessment.

Z tohoto dlouhého seznamu sekcí je vidět širší záběr odborníků, kteří se kongresu zúčastnili.

Autoři jednotlivých příspěvků měli možnost volit z celého seznamu možných forem prezentace. Na kongresu jsme se tedy setkali s přednáškou, posterem, zaměřenou sekcí, diskusí u kulatého stolu, symposiem, workshopem a s vyžádaným referátem (Featured Speaker).

Z nabízených vyžádaných referátů (přednášek) jsme vyhledali přednášku A. Schleichera (OECD) *Literacy Skills for Tomorrow's World – Seeing School Systems through the Prism of PISA*. Dr. Schleicher prezentoval některé ze zajímavých a méně známých výsledů z mezinárodního srovnávacího výzkumu PISA, ilustroval je na příkladech jednotlivých zemí a dával je do souvislostí se vzdělávacími přístupy v těchto zemích.

Profesor K. Goodman ve svém příspěvku *Making Sense of All Kinds of Print: A Single Process* představil sociolingvistický model vytváření významu a porozumění čtenému v různých jazycích, včetně čínštiny, japonštiny, korejštiny, arabštiny a hebrejštiny.

Významným tématem, které prolínalo řadou přednášek a referátů, byla koncepce a výsledky výzkumů PISA/PIRLS a opatření, která byla učiněna v jednotlivých zemích. Například vyžádaný referát R. Valtin *Honoring Children's Rights to Literacy? Lessons from PISA and PIRLS* seznámil s výsledky reanalýzy dat z mezinárodních výzkumů zaměřených na zjišťování kvality vyučovacího prostředí a naznačil možnosti, jak pomoci realizovat právo dětí na vzdělání a gramotnost. Bylo uspořádáno i PISA/PIRLS Symposium, na kterém prezentovaly své výzkumy vycházející z výsledků PISA a PIRLS odborníci z USA, Portugalska, Maďarska, Irska a Německa.

V závěrečné přednášce *The Missing Link Between Reading and Literacy* se A. Biemiller zaměřil na problematiku vztahu mezi slovní zásobou a čtením s porozuměním.

Zklamáním z celého kongresu byla účast odborníků z České republiky. Jediným aktivním prezentujícím byla M. Ernestová z Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, která referovala v rámci symposia *European Trends in Early Literacy Education*.

Bohužel naši odborníci nevyužili mimořádnou příležitost prezentovat svou

práci na akci světového významu relativně blízko svého domova. Společnost pro podporu a rozvoj čtenářství v ČR (CzechRA) měla možnost se více prezentovat a včas informovat českou odbornou i laickou veřejnost o probíhajících a chystaných akcích IRA, ať již prostřednictvím tisku či internetových stránek.

Příští, 22. světový kongres se bude konat v srpnu 2007 na Kostarice.

Petr Najvar, Veronika Najvarová